

Joanna Kalaga, Maria Miśkiewicz

Krzesk-Królowa Niwa, gm. Zbuczyn,
woj. siedleckie. Stanowisko 1 i 7

Informator Archeologiczny : badania 13, 262-263

1979

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W sezonie badawczym 1978 r. założono cztery wykopy o powierzchni 24 m² każdy. Wykopy te zostały usytuowane w nawiązaniu do wytyczonych w 1962 r., aby ich profile dały przekrój poprzeczny i podłużny zachowanej części grodziska. Wszystkie one przypadły na wewnętrzny skłon rozsypania wału, ale w różnych miejscach. W trzech wykopach warstwy wczesnośredniowieczne wystąpiły pod warstwą późnośredniowieczną o średniej miąższości około 1 m. Zawierała ona przede wszystkim ułamki naczyń glinianych, gwoździe żelazne i inne przedmioty z tego surowca oraz fragmenty cegieł. W jednym z wykopów układ fragmentów cegieł wskazuje na występowanie bliżej nieokreślonej konstrukcji murowanej.

Miąższość warstw wczesnośredniowiecznych jest dość znaczna i waha się w granicach 1,5 m do 3 m. Inwentarz ruchomy jest na różnych poziomach jednak stosunkowo jednolity. Trudno więc o zdecydowane wydzielanie faz osadniczych. Z inwentarza nieruchomego na uwagę zasługują spalone belki, liczne ślady spalenizny i skupiska kamieni. Resztki spalonych belek w rozsypisku wału wskazują na jego przekładkową konstrukcję, ale w jednym z wykopów, gdzie elementy te wystąpiły w pierwotnym układzie, wskazują one na konstrukcję skrzyniową /być może naprawa wału/.

KRZESK-KRÓLOWA NIWA, gm. Zbuczyn
woj. siedleckie
Stanowiska 1 i 7

Uniwersytet Warszawski
Instytut Archeologii

Badania prowadziła mgr Joanna Kalaga pod kierunkiem doc. dr. hab. Marii Miśkiewicz. Finansował WKZ w Siedlcach. Drugi sezon badań, Wczesnośredniowieczne grodzisko oraz cmentarzysko szkieletowe.

Stanowisko 1 - grodzisko

Grodzisko w Krzesku należy do typu nizinnego, pierścieniowego, z dwoma liniami wałów. Położone jest wśród podmokłych łąk w widłach dwu niewielkich dopływów Liwca.

Ze względu na znaczny stopień zniszczenia części południowej, badaniami objęto część północną. Wykopy wytyczono na majdanie /2/, na wałach /3/ i w partiach międzywałowych. Ogółem przebadano 305,50 m².

Celem poszukiwań było: 1/ ustalenie stratygrafii nawarstwień, 2/ rozpoznanie zabudowy majdanu, 3/ określenie konstrukcji wałów oraz 4/ uściślenie chronologii.

W wyniku przeprowadzonych badań ustalono, że: wewnątrz grodu było zabudowane obiektami typu półziemiankowego, które koncentrowały się w środkowych partiach majdanu. Odsłonięte zostały zarysy dwu półziemianek, oddalonych od siebie o około 10 m, o wymiarach 3 m x 2,50 m. Na szczególne wyróżnienie zasługuje półziemianka posiadająca nieckowane dno wylepione cienką warstwą polepy. W jej wypełniaku, szczególnie w partiach przydennych, stwierdzono duże skupisko kości zwierzęcych, przemieszanych z dużą ilością ceramiki ręcznie lepionej. Naczynia charakteryzują się dość wysokimi, cylindrycznymi i obtaczanymi szyjkami,

wylewami wychylonymi na zewnątrz i krawędziami prosto ściętymi, o ornamentie drobnych żłobków na największej wydętości brzuśca, lub połączeniu linii falistej z żłobkami. Drugi typ naczyń charakteryzuje się esowato wygiętym wylewem, krawędzią ukośnie ściętą i powierzchnią szorstką. Za domieszki schudzającą służył najczęściej średnioziarnisty piasek.

Ceramika ta jest charakterystyczna dla starszych faz wczesnego średniowiecza.

Analogiczne fragmenty naczyń wystąpiły w sąsiedniej półziemiance. Prócz tego odsłonięto w niej duże skupisko żelaznych noży i silnie skorodowanych, trudnych do rozpoznania przedmiotów żelaznych. W obu ziemiankach znalezione zostały przęśliki z łupku owruckiego, stwierdzono ponadto ślady po rozwleczonych paleniskach. Poza półziemiankami na majdanie grodu odsłoniętych zostało kilka jam o charakterze gospodarczym.

Najciekawiej przedstawiają się wyniki badań na wałach. Konstrukcje drewniane stwierdzone zostały zarówno na wale zewnętrznym jak i wewnętrznym. Drewniana konstrukcja pierścienia zewnętrznego przedstawia się dość prymitywnie. Były to poziomo układane bierwiona i podparte od wnętrza grodu pionowymi kołkami. Imponująco natomiast przedstawia się konstrukcja wału wewnętrznego. Odsłonięty został płot o zewnętrznym licu z szerokich 20-30 cm desek o powierzchni lekko wklęsłej. Opierały się na silnej konstrukcji okrągłych bierwion ułożonych poziomo i ukośnie. Całość nachylona do wnętrza grodu - zachowała się do wysokości 1,80 m.

Obie konstrukcje wałów należy wiązać z pierwszą fazą funkcjonowania grodu. Po jego zniszczeniu /pożar/, w miejscach istniejących już linii obwałowań, usypano wały stanowiące wyłącznie nasyp ziemny, obłożony płaszczem kamiennym. Umocnienia te należą już do drugiej fazy użytkowania grodu.

Na podstawie wstępnej analizy materiału zabytkowego: ceramiki, noży żelaznych, przęślików z łupku owruckiego - grodzisko w Krzesku można datować na VIII-XI w.

Stanowisko 7 - cmentarzysko szkieletowe

Położone jest w odległości 2 km od grodziska na wyraźnie rysującym się w terenie wzniesieniu. Eksplorowano powierzchnię 16 m² /cmentarzysko zniszczone w 95%/. Odsłonięto 3 szkielety. Orientacja północny zachód - południowy wschód i zachód-wschód. Zarysów jam grobowych nie uchwycono. Szkielety ułożone były w pozycji wyprostowanej na wznak z rękoma wyciągniętymi wzdłuż tułowia. Znalezione: małe paciorki z niebieskiego szkła, pionowo żłobkowane, paciorki z pestek i jeden drewniany oraz pozłacany medalion.

Chronologię wstępnie można określić na okres wczesnośredniowieczny i nowożytny /XI-XII, XVII/XVII w./.

MAŁY PŁOCK
woj. łomżyńskie
Stanowisko 2

Uniwersytet Warszawski
Instytut Archeologii
SSP "Universitas" - Zakład
Badań Archeologicznych